

[Accueil](#)[Revenir à l'accueil](#)[CollectionBoite\\_023 | Notes de la fin de sa vie pour ses derniers livres.](#)[CollectionBoite\\_023-9-chem | Plutarque. Item<em>Conjugalia praecepta</em>.](#) Pudeur

## <em>Conjugalia praecepta</em>. Pudeur

Auteur : Foucault, Michel

### Présentation de la fiche

Coteb023\_f0411

SourceBoite\_023-9-chem | Plutarque.

LangueFrançais

TypeFicheLecture

RelationNumérisation d'un manuscrit original consultable à la BnF, département des Manuscrits, cote NAF 28730

### Références éditoriales

Éditeuréquipe FFL (projet ANR *Fiches de lecture de Michel Foucault*) ; projet EMAN (Thalim, CNRS-ENS-Sorbonne nouvelle).

Droits

- Image : Avec l'autorisation des ayants droit de Michel Foucault. Tous droits réservés pour la réutilisation des images.
- Notice : équipe FFL ; projet EMAN (Thalim, CNRS-ENS-Sorbonne nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR).

Notice créée par [équipe FFL](#) Notice créée le 19/03/2021 Dernière modification le 23/04/2021

---

## CONJUGALIA PRÆCEPTA.

(140, A—E.)

ἢθος. Εἰ χαίροντος μὲν, εἰκόνα σκυθρωπήν ἀποδίδωσι τὸ ἔσοπτρον, ἀχθομένου δὲ καὶ σκυθρωπάζοντος, θλαρὸν καὶ σεσηριαν, ἡμαρτημένον ἐστὶ καὶ φαῦλον. Οὐκοῦν καὶ γυνὴ φαῦλος καὶ ἄχαιρος, ή παιζεῖν μὲν ὠρμημένου καὶ φιλοφρονεῖσθατού ἀνδρὸς, ἐσκυθρωπακυῖα, σπουδᾶζοντος δὲ, παιζουσα καὶ γελῶσα τὸ μὲν γάρ, ἀγδίας, τὸ δὲ, δλιγωρίας.\* Δεῖ δὲ, ὥσπερ οἱ γεωμέτραι λέγουσι τὰς γραμμὰς καὶ τὰς ἐπιφανεῖας οὐ κινεῖσθαι καθ' ἑαυτὰς, ἀλλὰ συγκινεῖσθαι τοῖς σώμασιν, οὕτω τὴν γυναικα μηδὲν ἰδιον πάθος ἔχειν, ἀλλὰ κοινωνεῖν τῷ ἀνδρὶ καὶ σπουδῆς, καὶ παιδίας, καὶ συνοίσας, καὶ γέλωτος.

15. [Ως] οἱ τὰς γυναικας μὴ ἡδέως βλέποντες ἐσθιούσας καὶ πινούσας μετ' αὐτῶν, διδάσκουσιν ἐμπίπλασθαι μόνας γενομένας· οὕτως οἱ μὴ συνόντες θλαρὸν ταῖς γυναιξι, μηδὲ παιδίας κοινωνοῦντες αὐταῖς καὶ γέλωτος, ἰδίας ἡδονὰς χωρὶς αὐτῶν ζητεῖν διδάσκουσιν.

16. Τοῖς τῶν Περσῶν βασιλεῦσιν αἱ γυναικεῖς παρακληθηται δειπνοῦσι καὶ συνεστιῶνται· βουλόμενοι δὲ παιζεῖν καὶ μεδύσκεσθαι, ταύτας μὲν ἀποπέμπουσι, τὰς δὲ μουσουργὸν καὶ παλλαχίδας καλοῦσιν· ὅρθως τοῦτο γε [αὐτὸ] πιοιῦντες, ὅτι τὸ συναχολασταίνεν καὶ πτροινεῖν οὐ μεταδίδασι ταῖς γυναικαῖς. Άν οὖν ἰδιωτῆς ἀνὴρ, ἀντρῆς δὲ περὶ τὰς ἡδονὰς καὶ ἀνάγωγος, ἔξαμάρτη τι πρὸς ἑταίραν ἢ θεραπαινίδα, δεῖ τὴν γυναικα ποιεῖ, φιλήδονος ἑταίρικὴν καὶ ἀκόλαστον, φιλάγαθος καὶ φιλόκαλος σώφρονα καὶ κοσμίαν.

17. Οἱ φιλόμουσοι τῶν βασιλέων πολλοὺς μουσικοὺς ποιοῦσιν, οἱ φιλόλογοι λογίους, οἱ φιλαθληταὶ γυμναστικούς οὔτως ἀνὴρ φιλοσώματος καλλωπίστριαν γυναικα ποιεῖ, φιλήδονος ἑταίρικὴν καὶ ἀκόλαστον, φιλάγαθος καὶ φιλόκαλος σώφρονα καὶ κοσμίαν.

18. Λάκαιαν παιδίσκη, πυνθανομένου τινὸς εἰ ἡδὸνδρι προπελῆλυθεν, Οὐκ ἔγγονε, εἶπεν, ἀλλὰ ἔμοι ἔκεινος. Οὗτος δὲ τρόπος, οἵμαι, τῆς οἰκοδεσποίνης, μήτε φεύγειν μήτε δισχεραίνεν τὰ τοιαῦτα τοῦ ἀνδρὸς ἀρχομένου, μήτε αὐτὴν κατάρχεσθαι· τὸ μὲν γάρ, ἑταίρικὸν καὶ ἱατρὸν, τὸ δὲ, ὑπερήφανον καὶ ἀριστοργὸν.

19. [Ιδίους] οὐ δεῖ κτεῖσθαι φίλους τὴν γυναικα, κοινοῖς δὲ γρῆσθαι τοῖς τοῦ ἀνδρός. Οἱ δὲ θεοί, φίλοι πρῶτοι καὶ μέγιστοι· διὸ καὶ θεοὺς, οὓς δὲ ἀνὴρ νομίζει, σέβεσθαι τῇ γαμετῇ καὶ γινόσκεν μόνους προσήκει· περιέργοις δὲ θρησκείας καὶ ξέναις δεισιδαιμονίαις ἀποκεκλεῖσθαι τὴν αὐλεῖον· οὐδὲν γάρ θεῶν ἵερα κλεπτόμενα καὶ λανθάνοντα δρᾶται κεχαριτμένως οὐδὲν γυναικός.

20. Ό Πλάτων φησὶν, εὐδαιμόνα καὶ μακαρίαν εἶναι πόλιν, ἐν ᾧ τὸ ἐμὸν καὶ οὐκ ἐμὸν ἔκιντα φθεγγμένων ἀκούονται, διὰ τὸ κοινοῖς, ὡς ἐνι μαλίστα, γρῆσθαι τοῖς ἀξίοις σπουδῆς τοὺς πολίτας. Πολὺ δὲ μᾶλλον ἐκ γάμου δεῖ τὴν τοιαύτην φυνὴν ἀνηρῆσθαι. Πλὴν ὥσπερ οἱ ἱατροὶ λέγουσι, τὰς τῶν εὐωνύμων πληγὰς τὴν αἴ-

pravum, quod lati imaginem tristem: tristis ac tetrici, lataam atque renidentem præbet: ita et uxor inutilis ac intempestiva est: quæ lusum quærente oblectationemque viro torvum tuetur, serias res agente ludit ac ridet: quorum alterum insuavis est, alterum contemnentis maritum. Sed quemadmodum geometræ dicunt lineas et superficies non se ipsis moveri, sed motus corporum comitari: ita uxor debet non proprias habere affectiones, sed mariti seria, joca, austeritatem vultus, risumque subsequi.

XV. Qui uxores secum edere ac bibere moleste ferunt, condocefaciunt eas ut solæ sese impletant: sic qui non hilare cum uxoribus suis vivunt, jocisque et risu socias non adhibent, docent eas seorsim suas sibi volutates quærere.

XVI. Persarum regibus in cœna ac conviviis assident reginæ: verum ubi ludendi et inebriandi incessit voluntas, eas amendant, et musicas pellicesque advocant: recte hoc quidem, quod ebrietatis et libidinis suæ participes fieri uxores nolunt. Ergo si quis privatus libidinis incontinentis et male moratus aliquid scorto aut ancilla abusus deliquerit, non indignari uxor aut iniuste ferre debet, sed existimare maritum veritum sua libidine et temulentia ipsi esse injuriosum, alio diversisse.

XVII. Reges si musicam ament, multos efficiunt musicos: si litteras, litteratos: si athletas, exercitatioibus corporis deditos. Ita vir si corporis cultui studet, uxorem ornandi corporis studiosam reddit: si voluntatibus indulget, libidinosam et meretriciam: si honestatem et pulchras res sectatur, temperantem ac modestam.

XVIII. Juvencula quædam Spartana interrogata an jam cum viro rem habuisse, Non, inquit, sed vir mecum. Hic modus, ni fallor, matronam decet, ut neque fugiat neque morosam se præbeat viro aliiquid tale incertante, neque ipsa initium faciat: hoc enim meretricium est et protervum, illud superbum et ab amore alienum.

XIX. Mulier amicos peculiares habere non debet, sed viri amicis uti. Ergo cum ex amicis primum potissimumque locum dii sibi vindicent, eosdem quos maritus nosse deos et colere solos uxor debet, supervacaneis autem religionibus et alienis superstitionibus fores occludere: nulli enim deum grata sunt sacra, quæ mulier clanculum et furtum facit.

XX. Ait Plato felicem beatamque eam esse urbem, in qua haec voces, meum, non meum, rarissime audiuntur, quod ibi cives rebus, quæ alicuius sunt momenti, quam maxime utantur communibus. E conjugio multo magis tolli istæ voces debent. Etenim sicut medici aiunt ictus sinistrorum in dextris partibus sentiri: ita affici

B.R.  
MSS

aperte de se hinc

